



Kommunal- og moderniseringsdepartementet  
Avdeling for IT- og forvaltningspolitikk

## Stortingsmelding om datadrevet økonomi og innovasjon – innspill fra Huseierne

### Innledning – datadeling på forbrukernes premisser

Huseierne er en uavhengig forbrukerorganisasjon uten kommersielle interesser og politiske bindinger. Vi er til for alle som eier sitt eget hjem. Våre 226.000 medlemmer bor i leiligheter, i rekkehus og i eneboliger, i borettslag, sameier og selvstendige enheter.

**Huseierne ønsker med dette å gi innspill til Stortingsmeldingen om datadrevet økonomi og innovasjon. Huseierne støtter opp om satsingen på innovasjon innenfor datadeling. Men vi er som forbrukerorganisasjon opptatt av at dette skjer på forbrukernes premisser. Vi ønsker derfor å kommentere en del viktige punkter der det må tas hensyn til forbrukerne.**

### Hovedprinsipp: Forbrukeren skal eie sin egne data – og få tilgang til dem

Et viktig mål for en datadrevet økonomi og innovasjon skal være å skape en enklere og bedre hverdag for forbrukerne. Derfor er det viktig at forbrukernes tilgang til og mulighet til å utnytte egne data har stor oppmerksomhet.

### Følgende hovedprinsipper bør ligge til grunn for den datadrevne økonomien og innovasjonen:

- Forbrukeren skal eie sine egne data
- Forbrukeren skal gratis få tilgang til egne data
- Forbrukeren skal enkelt kunne godkjenne at andre tredjepartsaktører bruker forbrukerens egne data

Enkel og fri tilgang til egne data må være et grunnleggende prinsipp når data samles inn om en forbruker. Dette innebærer innsyn i dataene, bruk av dataene på egenhånd og forbrukeren må også kunne gi tredjeparter mulighet til å utnytte dataene på en enkel måte på vegne av seg selv.

Denne tilgangen må skje uten kostnad og uten større hindringer som ekstra godkjenningsskritt når enkel identifikasjon og fullmakt holder.

### **Dårlige og gode eksempler på datadeling**

Vi opplever dessverre at mange datasystemer er laget kun med systemeiers behov og bruk som utgangspunkt. Det samles inn gode data, men det er ikke mulig - eller veldig vanskelig å få ut dataene for forbruker og tredjepart.

Et eksempel på dårlig tilrettelegging for datadeling er statlige eide Elhub. I Elhub registreres detaljerte og verdifulle forbruksdata for strøm som den enkelte kunde kan ha stor nytte av. Løsningen bærer imidlertid preg av å være laget for elbransjen og ikke strømkundene. Det er gitt åpning for forbrukeren å se dataene, men tilgangen er kronglete å komme inn på. Verdien for forbrukerne av Elhub-data vil ofte basere seg på tredjeparters bruk og analyse. Dette kan være til analyse av strømforbruk og forslag til strømsparing. Her er det ikke mulig for forbrukeren å gi forhåndssamtykke hos tredjeparten til datautnyttelsen. Først må forbruker registrere seg hos tredjepart og gi tilgang, deretter må forbruker selv logge inn hos Elhub for der å godkjenne bruken av dataene. Dette er et unødig og forbrukerfiendtlig skritt som i praksis er et uoverstigelig hinder i bruk av viktige strømdata for forbrukeren.

I motsatt ende - som et godt eksempel på datadeling - kan vi trekke frem Samtykkebasert lånesøknad som er utarbeidet mellom Altinn/Skatteetaten og bankene. Når forbrukeren skal søke lån, kan hun godkjenne digitalt og banken henter relevant informasjon om inntekt og formue fra Skatteetaten. for å bruke i lånesøknaden. Det er ikke behov for ekstra godkjenning i Altinn eller hos Skatteetaten. Dermed kan forbrukerens formuesdata enkelt kunne brukes til forbrukerens beste.

EUs regelverk om datadeling i PSD2-direktivet - der tredjeparter skal kunne få tilgang til transaksjonsdata på en enkelt måte er også et godt eksempel på god datadeling til fordel for forbrukeren.

I Norge har vi godt utbygget digitalt identifikasjonssystem gjennom ID-porten og Bank-ID. Dette gjør at en forbruker lett kan identifisere seg i en slik fullmaktsprosess.

*Huseierne ber derfor om at enkel databruk og datadeling til fordel for forbrukeren blir tatt inn som et grunnleggende prinsipp i Stortingsmeldingen om datadrevet økonomi og innovasjon.*

### **Stat og kommune som datasenter**

I stortingsmeldingen *Digital Agenda for Norge* (Medl. St. 27 (2015-2016)) slås det fast flere prinsipper for bruk av data i Norge. Blant disse er at man skal utvikle offentlige tjenester med brukeren i sentrum og at informasjon til forvaltningen bare skal leveres en gang.

Huseierne mener at disse prinsippene er meget viktige. Det er viktig at man tenker disse prinsippene i en utvidet forstand. Det er ikke bare det offentliges bruk man bør legge til rette for, det er all bruk av dataene.

*Huseierne mener derfor at det i stortingsmeldingen må legges vekt på det offentliges ansvar som datahub.*

Kommunale og statlige etater vil samle inn en rekke data i ulike sammenhenger. Det er ikke sikkert at disse etatene skal gjenbruke dataene, men det bør legges til rette for at det kan gjøres av forbruker og forbrukers tiltrodde tredjeparter.

Dette er delvis illustrert i [figur 7.1 i Digital Agenda for Norge](#).

Et eksempel på dette kan være enkel deling og uthenting av byggetegninger og beskrivelser, som i dag til dels samles inn av kommunene som ledd i byggesaksprosessen.

En logisk videreføring av dette vil være krav i teknisk forskrift om at håndverkere som utfører lovregulerte tiltak på hus også dokumenterer dette i et offentlig tilrettelagt register som eier har tilgang til. Dette vil effektivisere en rekke prosesser som dokumentasjon ved boligsalg, utvikling og vedlikehold av eiendommen.

### **Samkjøring av offentlige data – eksempel fra digital eiendomshandel**

Huseierne mener derfor at det er viktig at staten går i førerretet når det gjelder innsamling av data. I dag opplever vi at det i mange tilfeller er kommunene som definerer innsamling av data. Det gjør at forbrukerne lider.

Blant annet gjelder dette kommunenes digitalisering av eiendomsinformasjon. Der kommunene langt på vei blir overlatt til seg selv. Dette gir for mange ulike systemer, ulik takt på digitalisering og ulik kvalitet på tjenestene.

Dette går ut over forbrukere ved at kvaliteten og prisen på tjenester som eiendomshandel tjenestene er avhengig av hvilken kommune forbrukeren bor i.

Huseierne støtter her Eiendom Norges synspunkter som tas inn i deres innspill til stortingsmeldingen under avsnittet "Digital eiendomshandel".

### **Effektivitetsgevinster må komme forbrukerne til gode**

Huseierne mener at det er viktig at effektiviseringsgevinstene forutsettes å komme forbrukerne til gode. Dette gjelder både ved offentlig og privat effektivisering. Det bør for eksempel stilles motkrav fra det offentlige at forbrukerne får billigere og mer effektive tjenester når det offentlige leverer ut data til private aktører som brukes i effektiviserte prosesser.

Et eksempel på dette er digital eiendomshandel, der den såkalte skjøtepakke to i oktober 2019 blir beregnet til å spare 12 milliarder kroner i spart tidskostnad. Her stilles offentlige data og prosesser til bruk for private aktører i bolighandelen. Det er viktig at effektivitetsgevinstene kommer forbrukeren til gode, og ikke gir økt fortjenestemargin for de private aktørene.

### **Personvern**

Huseierne er også opptatt av at personvernet for forbrukere blir ivaretatt på en skikkelig måte. Lovverk som personopplysningsloven og markedsføringsloven må ligge til grunn for all databehandling som inneholder personopplysninger. I tilfeller hvor regelverket brytes må relevante tilsyn være rustet til å håndheve og sanksjonere. Det krever både ressurser og kompetanse.

Vi slutter oss til Forbrukerrådets uttalelser om personvern i deres innspill til stortingsmeldingen.



Huseiere bidrar gjerne videre for å utdypinger, klargjøringer og videre dialog.

Oslo 30. april 2020

Med vennlig hilsen

Morten Andreas Meyer (sign)  
Generalsekretær